

Lappi on Suomen vientivaltti

Hyvät seminaarivieraat,

Pahoittelen, että en päässyt tulemaan seminaariin paikalle. Toivon kuitenkin, että seminaarin keskeinen viesti välitetään minulle vaikka sähköpostilla. Suomi on nyt käännekohdassa. Voimme joko tarrautua vanhaan kaksin käsin tai uudistaa toimintaamme rohkeasti kaikilla eri osa-alueilla. Ongelmamme ovat tällä hetkellä viennin hiipuminen ja työnantajien sekä investointien puute. Vaikka Suomi on hyvä yrityksille, on silti paljon jarruttavia tekijöitä, jotka estävät uudet investoinnit. Hallitus on lähtenyt rohkeasti ajattelemaan uudestaan kaikkea toimintaa. Suomessa ei saa liian orjallisesti noudattaa tuttua polkua, vaan haastaa rakenteita aktiivisesti joka tasolla. Suuret valtiolliset omistajat tulee laittaa kriittisen tarkastelun alle. Tuskallista on katsoa, miten Suomessa keskustellaan jokaisen uudistuksen kohdalla pelonsekaisin tuntein tulevista ongelmista. Ongelmia tulee aina muutoksessa, mutta ne voidaan ratkaista kun päämäärä on kirkkaana mielessä. Muutos on jatkuvaa, eikä sitä saa pelätä.

Lapissa on saavutettu matkailun kehittämisen saralla monia tärkeitä tavoitteita. Lentoliikenteen tasapuolinen kehittäminen on käynnistynyt, kun Lappi on huomioitu yhtenä keskeisenä määränpäänä ulkomaalaisille matkailijoille. Matkailu saadaan kasvamaan vahvan brändäyksen jatkamisella ja uusia innovaatioita kehittämällä. Ulkomaisten matkailijoiden avulla Lappi voi olla Suomelle yksi merkittävä valttikortti tulevaisuudessa. Valtion onnistunut omistajaohjaus ja Finnairin tahto kehittää lentoliikennettä markkinaehtoisesti sinne, missä on kysyntää luo hyvän pohjan matkailun menestymiselle tulevaisuudessa. Lapissa ja Suomessa on nyt mahdollisuus käyttää hyväksi koko valtava potentiaali ja monipuolinen ympäristö.

Maidenkäyttö on toinen näkökulma matkailun saralla. Seuraava askel on saavuttaa investointi-innokkuus Lapissa ja se tehdään Metsähallituksen elinkeinomyönteisen toiminnan kautta. Uusi Metsähallituslaki käsitellään keväällä valiokunnissa ja silloin jo voidaan miettiä Metsähallituksen roolia maan monipuolisen käytön edistäjänä. Metsähallitus on Lapissa iso maanomistaja, joten sillä tulee olla myös elinkeinopoliittista vastuuta. Puukauppa ja poronhoito eivät ole ainoita elinkeinoja, jotka vaativat kehittämistä. Matkailun näkökulmasta tonttimyynti sekä vuokraus on saatava vastaamaan myös elinkeinoharjoittajien tarpeita paremmin. Metsähallituksella on mahdollisuus huomioida elinkeinoja sekä luontoa. Se voi olla kestävä kehityksen asiantuntija ja tukea yrityksiä kestävässä maankäytössä. Sen sijaan se ei saa olla toimija, joka estää toiminnan Lapissa. Rooli on ollut menneisyydessä nurinkurinen ja sekava, eikä Metsähallitus ole

toimijana ollut edistysellinen vaan jarruttava. Nyt on tilaisuus muuttaa Metsähallituksen roolia samalla kun lakia uudistetaan.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidosta kertyvät maksut ja tuotot koostuvat suurilta osin metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneluvista sekä metsästys- ja kalastusoikeuksien vuokraamisesta. Tuottoja kertyy myös maa- alueiden, rakennusten ja rakennelmien vuokraamisesta sekä käyttöoikeuskorvauksista. Sen lisäksi Metsähallitus saa tuloja luonto-opastuksen ja neuvonnan tuotteiden myymisestä sekä lähinnä ennallistamisalueilta kertyvän puutavaran myynnistä.

Luontevaa olisi, että vuokrausehdot olisivat asiakasystävällisiä, mutta sen sijaan käytännöt saattavat olla yksipuolisia sekä määritelty Metsähallituksen ehoilla. Tiukat ehdot vaikuttavat vuokraushalukkuuteen ja estävät investointeja. Metsähallitusta ohjaa tulevassa laissa maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö. Elinkeino ei saa olla Metsähallitukselle tai ministeriöille kirosana, vaan elinkeinot ja monipuolinen maankäyttö tulee huomioida tulevaisuudessa paremmin.

Hinnanmuodostuminen tapahtuu pitkälti markkinaehtoisesti. Tonttimyynnit ja isommat vuokraukset hoitaa Metsähallituksen liikelaitos. Metsähallituksen tonttien hinnanmuodostusta tulee tarkkailla tulevaisuudessa, jotta hintojen nousu ei estä matkailun ja muiden elinkeinojen kehitystä alueella. Myös liian isot tontit voivat olla esteenä myynnille joissain tapauksissa. Hinta muodostuu ostajalle näin liian suureksi ja investoinnit jäävät tekemättä. Tämä ei palvele aloittelevaa tai uutta yrittäjää, jos satsaukset ovat liian suuria yhdellä kertaa. Tonttien koko tulisi houkutella ostamaan. Lapin saavutettavuus edistyy, mutta paljon on vielä tehtävää. Metsähallituksen näkökulmasta tonttien vuokraukseen ja myyntiin panostaminen on erittäin hyödyllistä tulostavoitteiden saavuttamiseksi, joten ehtoja tulisi pohtia investointinäkökulmasta.

Metsähallituksen tontinvuokraus on suunniteltu palvelemaan pitkäaikaista loma-asujaa, eikä yrittäjiä. Tonttinvuokraus ei ole pelkästään lomailijoita varten, joten Metsähallituksen käytännöissä tulisi palvella paremmin myös elinkeinonharjoittajien tarpeita. Vuokrauskäytännöt ovat melko jäykkiä yrittäjiä ajatellen. Tämä ei palvele investointihalukkuutta. Metsähallitus ei voi unohtaa elinkeinonharjoittajia omassa toiminnassaan. Tällä tavalla menetetään helposti niin tonttituloja kuin verotuloja. Metsähallituksen tulosalueen henkilöstöllä on toimivalta myöntää valtion maahan käyttö- ja muita oikeuksia sekä lupia ja tehdä sopimuksia. Matkailuyrittäjien kanssa on paikallisesti tehty sopimuksia rakennusten ja rakenteiden käytöstä. Paikalliset käytännöt pitävät olla kuitenkin mitä suurimmassa määrin yhteisiä sopimuksia toimijoiden välillä. Metsähallituksen valtava omistus Lapissa asettaa neuvottelutilanteen Metsähallituksen eduksi, kun kilpailijoita ei ole. Näin estetään yrittäjien investointi alueelle, mikäli aitoja molemminpuolisia sopimuksia ei saada syntymään. Maanmyynti ja isoimmat vuokraukset ovat jatkossakin Metsähallituksen

liikelaitoksella. Liikelaitoksella olisi myös jatkossa palvelu- ja toimintatavoitteita ja niitä pyrittäisiin myös seuraamaan. Tavoitteet olisi muutettava konkreettisiksi. Lakiesityksen selitystekstissä mainitaan tavoitteiden asettelusta esimerkiksi matkailun edellytyksien edistäminen.

Kuntien ja Metsähallituksen yhteistyöllä, myös rakennuslupien myöntämisen sujuvuus on elintärkeää aloittaville yrityksille. Usein lupia joudutaan odottamaan pitkään, jolloin toiminnan aloittaminen saattaa viivästyä. Yrittäjä ei välttämättä saakaan yritystä tarpeeksi nopeasti pyörimään. Tarvitaan elinkeinonharjoittajalle joustavuutta sopimuksiin ja ennustettavuutta lisäävät vuokrasopimusehdot sekä maakuntaliittojen ja Metsähallituksen tiivistä yhteistyötä.

Metsähallitus on myös palveluntuottaja. Se vastaa monista palveluista, jotka ovat matkailijoiden kovassa käytössä. Palvelulähtöinen toiminta edistää myös Lapin matkailua erityisesti retkeilijöiden ja erämatkailijoiden näkökulmasta. Kokemus- ja elämysmatkailu tulevat olemaan kasvava ala, siksi myös maankäyttöä pitää voida kehittää monipuolisen matkailun kannalta. Palveluiden tulee olla joustavia ja helposti saavutettavissa. Mobiiliapplikaatiot ja karttapalvelut ovat tällä hetkellä monelle matkailijalle tärkeitä. Metsähallitus voisi tarjota digitalisaatioon oman palvelulähtöisen näkökulmansa ja tarjota matkailijoille palveluja suoraan puhelimeen. Tällä tavalla saamme hyödyn irti ja tarjoamme joustavasti luontoelämyksiä. Luvat voidaan pitkälti saada jo sähköisesti, mutta mihin muuhun on mahdollisuuksia tulevaisuudessa?

Mikko Kärnä